

האינטרס הציבורי בשחרור אתי אלון

שחרור מוקדם מעודד שיקום ומונע סבל מיותר. הוא טוב לאסיר וטוב גם לחברה. בין דו"ח האקדמיה הלאומית האמריקנית למדע לשחרור אתי אלון

בועז סנג'רו פורסם: 13.01.15, 08:39

לכל מי שעדיין מחשיב את המאסר לפתרון טוב לתחלואי החברה, מומלץ מאוד לעיין בדו"ח חדש משנת 2014 של האקדמיה הלאומית האמריקנית למדע שכותרתו: "הגידול בכליאה בארצות הברית - חקר הגורמים והתוצאות".

הדו"ח סוקר את הגידול העצום בכליאה בארצות הברית - מכמאתיים אלף אסירים בשנות ה-70 של המאה העשרים ליותר משני מיליון אסירים כיום, ואת סיבותיו ותוצאותיו הקשות. גורם מרכזי לגידול הוא האמונה המוטעית של קובעי המדיניות, שלפיה ניתן למגר את הפשיעה באמצעות המשפט הפלילי והמאסר.

הדו"ח מראה שהתרומה של הגידול העצום בכליאה (פי עשרה!) לירידה בפשיעה הייתה אפסית. התרומה להשגת הרתעה מצומצמת. המחקרים מלמדים שהרתעה נוצרת באמצעות הגדלת הוודאות שמבצעי העבירה ייתפסו ולא באמצעות החמרת הענישה. ובאשר לשיקול המניעה מהמורשע לעבור עבירות נוספות - תרומת המאסר הממושך למניעה קטנה, משום שהמועדות ממילא פוחתת עם הגיל.

אתי אלון בדין בשחרור המוקדם (צילום: מוטי קמחי)

המאסרים מופנים בעיקר כלפי מיעוטים חלשים: שחורים והיספאנים. גם לנו יש מיעוטים חלשים. המאסרים מופנים בעיקר כלפי עניים ולא משכילים. הללו ממילא סובלים מקשיים ניכרים בחייהם, לרבות קשיים בריאותיים, חברתיים וכלכליים.

הדו"ח מראה שיש לריבוי המאסרים השפעות חברתיות קשות, לרבות הרס קהילות קטנות, ומחירים חברתיים וכלכליים כבדים בתקופת המאסר ולאחר השחרור. גם בני המשפחה של האסירים סובלים מאוד, במיוחד בנות הזוג והילדים.

אף שוועדת השחרורים המליצה על שחרור מוקדם של אלון, המדינה מתנגדת: "התנהלותה היא דוגמה ליכולתה לנהוג באופן מניפולטיבי וליצור מצג שווא כאילו בכונתה לשלם מלוא הקנס"

הדו"ח ממליץ על שינוי במדיניות, בחקיקה, בפעולת רשויות אכיפת החוק ובפסיקת בתי המשפט במטרה לצמצם משמעותית את שיעורי הכליאה. הדו"ח ממליץ לשפר את תנאי המאסר ולהפחית נזק לא הכרחי לבני המשפחה של האסירים ולקהילותיהם. מכיוון שרוב האסירים צפויים להשתחרר ולשוב לחברה, צריך להתאים את תנאי המאסר כך שהמעבר מהמאסר לחירות יהיה מוצלח לאסיר המשוחרר ולחברה.

יש לפתח חלופות למאסר בתוך הקהילה, כגון שירות לתועלת הציבור, ולתמוך באסירים המשוחררים באמצעות תוכניות תעסוקה, בריאות וחינוך. תוכניות כאלה יפחיתו את שיעור המועדים לחזור לפשע.

במקרים רבים החלופות למאסר צפויות להיות מעשיות ויעילות יותר בהשגת מטרות הענישה. לא די בשינוי המדיניות כך שייכלאו פחות אנשים ולתקופות קצרות יותר. נדרש גם שינוי משמעותי באשר לרבים מדי שכבר כלואים - שיפור תנאי המאסר ושימוש גדול יותר במנגנונים של שחרור מוקדם.

ואצלנו? אכן, בישראל שיעורי הכליאה נמוכים מבארצות הברית. אך הם גבוהים משמעותית מהמקובל במדינות אירופה, וגם בישראל, שבה כעשרים אלף אסירים, יש מחיר חברתי וכלכלי כבד על השימוש הרב בעונש המאסר.

שחרור מוקדם - הכלל ולא החריג

בשבועות האחרונים עוסקת התקשורת בשאלת השחרור המוקדם של [אתי אלון](#). שחרור מוקדם לאחר ריצוי שני שלישים מהמאסר צריך להיות הכלל ולא החריג. הוא טוב לא רק לאסירה אלא גם לחברה. הוא מעודד שיקום ומונע סבל מיותר. אנו לא עושים טובה רק לאסירה המשוחררת, אלא גם לעצמנו, בין היתר משום שאין לנו די מקום בבתי הסוהר כדי להחזיק כל אסיר עד היום האחרון שנגזר עליו - יש תפוסת-יתר אפילו כשלוקחים בחשבון את השחרורים המוקדמים.

שחרור מוקדם אולי לא מתאים לאסירים המסוכנים, שהם מעטים. בעבירות רכוש הוא בוודאי צריך להיות הכלל. ומכיוון ששופטים צופים שחרור מוקדם, כאשר שוללים אותו גורמים לכך שהמאסר יהיה ממושך מזה שאליו התכוונו השופטים.

לא ברור מדוע הפרקליטות מבזבזת כספי מסים בניהול הליכים של התנגדות לשחרור מוקדם של עברייני רכוש. השיקול שלפיו השחרור המוקדם עלול לפגוע באמון הציבור הוא שערורייתי: ראשית, הוא מציב את ועדת השחרורים ואת הפרקליטות כערכאת ערעור מעל בתי המשפט שגזרו את העונש. איך ייתכן שעונש מידתי שנגזר בבית משפט בידיעה שייתכן מאוד שיופחת ממנו שליש, יהפוך פתאום ללא-מידתי אם נוריד ממנו שליש? שנית, לא ידוע לי על סקר לבדיקת עמדת הציבור לפני שהפרקליטות מתיימרת לייצג אותו.

לדעתי, דווקא עמידת הפרקליטות על הרגליים האחריות בניסיון למנוע שחרור מוקדם של עברייני רכוש היא הפוגעת באמון הציבור, משום שהיא מצטיירת כנקמנות.

פרופסור בועז סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים, מחבר הספר "הרשעת חפים מפשע בישראל ובעולם: גורמים ופתרונות". נכתב לקראת כנס בנושא "[המאסר: חשיבה מחודשת](#)"